

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 228. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890595086000/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Monument er opreist 266 [Aar] efter hans Død [...] Ligeover for Buonarroti Grav er Galilei, oven over er et Marmorvaaben med en (rød) Stige« (I 207, jvf. også ib. II 79f og BHH 483). – **15-18** *Det var ... Himlen*] Galileo Galilei (1564-1642), naturforsker; 1633 anklaget og dømt af inkvisitionen for kætteri som tilhænger af Kopernikus' lære om Solen som det centrum, hvorm planeterne, herunder Jorden, bevæger sig. Galilei blev derefter tvunget til at afsværge sine kætterske meninger. Smf. Dagbøger 12.12.1840: »gik i St.Croce [...] Jeg knælede ved Galilei Grav, som den der havde lidt meest Martyrdom paa Jorden. En rød Stige er hans Vaaben, mig forekom den et Billede paa Kunsten, af en gloende Stige gaar vor Vei opad, men til en Himmels. Jeg følte reen Andagt og bad Gud gjøre mig lykkelige (II 79f). – **19** *Profeten Elias*] gammeltestamentlig profet (8. årh. f.Kr.), som iflg. 2.Kongebog 2.1-18 for til himmels. – **21** *Michel Angelo*] Michelangelo Buonarroti (1475-1564), ital. maler, billedhugger og arkitekt. – **22** *Dante*] ital. digter (1265-1321); var født i Firenze, men døde i Ravenna og blev begravet i San Francesco kirken. Igennem flere hundrede år kæmpede Firenze for at få hans lig udleveret, men forgæves. 1829 rejstes et monument over ham i St.Croce. – **22** *Alfieri*] Vittorio Alfieri (1749-1803), ital. digter og skaber af den klassiske ital. tragedie. – **22** *Machiavelli*] Niccolò Machiavelli (1469-1527), florentinsk statsmand og filosof.

19.2 *Florents's Marmor-Domkirke*] Santa Maria del Fiore.

21.4-5 *Barnet er mit ... jeg vil*] smf. Levnedsbogen 119 og KES 72, 173.

22.24 *Bellissima*] superlativ af ital. bella: smuk, sød. Antagelig et minde om familien Collins hund Beauty.

23.20 *Tøj*] ml.

26.10 *godt*] her: let.

28.1 *1834 ... en Udállítás*] A besøgte iflg. Dagbøger under sit første ophold i Firenze 9.10.1833 Accademia di Belle Arti, men det fremgår ikke, om han også var der under sit andet ophold 6.-15.4.1834.

Venskabs-Pagten

Venskabs-Pagten blev første gang trykt som kap. XV i afsnittet Grækenland i EDB, der udkom 30.4.1842, og blev optaget med enkelte ændringer i EHP 1-62, 3. hæfte, der udkom 15.12.1862.

I forbindelse med sit ophold i Smyrna 23.4.1841 noterer A i Dagbøger: »I den græske Kirke de to Venner« (II 19i). Præcis hvad der menes med denne bemærkning vides ikke, men måske er det denne

oplevelse, han henviser til, da han iflg. Dagbøger 10.6.1841 i Wien læste Karl von Hailbronn: Morgenland und Abendland. I. Stuttgart und Tübingen 1841, hvor der s. 329 fortælles om det græske broderskab. I A.s referat lyder det: »Midt i den Troleshed der er mellem Grækerne, staar smukt deres Fostbroderskab. Naar to Mænd ret holde af hinanden, blive de Fostbrødre, de vælge en reen Jomfru og med hende gaae de til Kirken, hun stiller sig ved Altret, og omslynger begge Mændene med et Cherf, medens disse sværge hinanden evig Troskab i Liv og Død; Præsten giver nu sin Velsignelse; i Ulykken staa disse hinanden bi, opofre sig for hinanden, gaae i Døden sammen. Jeg saae det ved Smyrna« (II 248). Efter sin hjemkomst til Danmark i juli 1841 tog han fat på den digteriske bearbejdelse af sine rejseindtryk, og i Aim 18.8.1841 hedder det: »Begyndt min græske Novelle.« 22.8. hedder det så i et brev til veninden Henriette Hanck i Odense: »Jeg har ogsaa begyndt at skrive nogle Reisebilleder. Det vil siges det er Noveller, Arabesker og almindelige Reisebetragtninger, der samlede kunne give et Billede af hvad jeg har seet« (BHH 559). 10.9. fortæller han hende igen om sit arbejde, og da har historien ligget færdig, omend under en anden titel end den endelige, idet det hedder: »Jeg arbejder ret flittigt jeg har allerede skrevet følgende Stykker, dersom det kan fornøje Dem at høre: a) Franz Liszt [...] f) Fostbroderskabet i Grækenland, en Novelle« (ib. 568).

Ved læsningen af EDB støder man allerede i kapitlet om klosteret Daphne imellem Athen og Eleusis på en gammel græker, der passer det nu forladte kloster, og om hvem det siges: »I denne Kirke fik han sin Daab, i denne Kirke har han sluttet Venskabs-Pagt og her blev han viet« (189). Denne bemærkning kunne forlede en til at tro, at A på dette sted havde fået den første inspiration til *Venskabs-Pagten*, idet det yderligere siges: »Vennen faldt i Frihedskrigen, hans Been smuldre maaskee under Hedebuskene.« Hermed kunne man altså udpege hovedpersonen i den senere historie. Men da denne græker overhovedet ikke omtales i breve eller Dagbøger, er der sandsynligvis tale om et rent kunstnerisk arrangement som forvarsel om historien.

Som påvist af Wilhelm von Rosen i A-læsa 3 rk. III 165ff var A stærkt engageret af venskabet's mysterier, ikke mindst i forholdet til Edvard Collin, og han nævner i den forbindelse trekantshistorien Antonio-Bernardo-Annunziata i Imp. Hvorvidt *Venskabs-Pagten* yderligere har en direkte biografisk baggrund, sådan som Brix 134f vil hævde det med henvisning til A.s ulykkelige kærlighed til Louise Collin, idet han tolker det som hans afsked med kærligheden til Louise, kan vel diskuteres. Historiens motiv er jo venskabspagten og hvad den indebærer. Et sådant venskab havde A i alle tilfælde ikke med W.Lind, der var blevet gift med Louise Collin i november 1840.

Trods henvisninger til dagbogen nævner hverken Brix eller Brix og Jensen von Hailbronnens bog. Derimod mener Brix og Jensen (I 407f), at handlingen synes at være påvirket af Heibergs *De Nygifte* (Nye Digte (1841)), hvortil imidlertid må bemærkes, at hovedmotivet i Heibergs romance-cyklus er selve trekant-dramaet og kun Frederiks given afkald ligner Aphantides'.

Endelig skal det nævnes, som påvist af Allan Lund i A-iana 3 rk. I 310 ff, at A for at opnå den græske lokalkolorit har benyttet Ferdinands Fengers *Om det nygræske Folk og Sprog* (1832).

31.1 *Argojs*] (gr.) muldyrsdriver, ledede også de rejsendes heste; jvf. *Dagbøger* 8.4.1841, under en ridetur i bjergene omkring Athen: »Argojsaten gik til Fods» (II 176) og BHW i 300. – **7** *imorgen gaar Veien ... skyller bort*] sml. *Dagbøger* 16.4.1841 om den ty. friherre K.G. von Pöhländ (1802-89): »han havde udstaaet en Deel paa sin Reise til Delphi og var glad jeg ei havde været med; to Gange havde han maatte svømme over svulmende Floder, eengang rev Strømmen ham med» (II 184). – **15** *Den eensomme Hyrde*] jvf. EDB 208; heller ikke denne hyrde skildres i *Dagbøger*.

32.3 *Oleander*] Nerium oleander; laurbærrose. – **9** *Delphi*] oldgræsk by i landskabet Fokis; kendt for sit Apollontempel og tilhørende orakel. – **11** *Parnas*] Parnassos; bjerget var helligt Apollon og de ni musen. – **11-13** *Bakken ... hellig*] den kastaliske kilde, nu Hagijs Joannes; iflg. sagnet kastede nymfen Kastalia sig i kilden, da hun forfulgtes af Apollon. Kildevandet antoges at kunne begejstre digtere. – **14** *fort*] videre. – *worder*] bliver. – **20** *Tyrkerne, søre Herrer*] Grækenland var 1503-1830 underlagt tyrkisk herredømme. – **31 ff.** *Folkesangen om Den gamle Hjort* er en næsten ordret oversættelse af den ty. arkæolog H.N. Ulrichs oversættelse *Der alte Hirsch und das Reh i: Reisen und Forschungen in Griechenland. I. Bremen 1840.135.* Under sit ophold i Athen var A flere gange sammen med H.N. Ulrichs (1807-43), der var professor ved Athens universitet; jvf. *Dagbøger* 7.4.1841: »Besøgt Dr Ulrich, som viiste mig flere smukke græske Sange» (II 173; se også BFA II 30).

33.14 *Lebanon-Bugten*] nuværende Korinthiákos Kóipos.

34.14 *frankiske*] den orientalske betegnelse for europæere, specielt vesteuropæere. – **17** *Paschaens*] tyrkisk ærestitel til militære og civile embedsmænd. – **20** *ledo heller ikke*] syntes heller ikke om. – **23-24** *Tyrkerne turde ikke drikke deraf*] Islam hævder alkoholforbud. – *turde*] måtte.

35.13 *spytter ... mit Skjæg*] sml. F.Fenger: *Om det nygræske Folk og Sprog* (1832): »Naar En befinder sig i en vanskelig Stilling, saaledes, at han maa skade sig selv, hvad han saa gjør, siger han med Ordsproget:

[heretter gr. formel] ø: spytter jeg opad, saa spytter jeg mig i Ansigtet; spytter jeg nedad, saa spytter jeg mig i Skjæget« (114). – 22 *harpixet Vin*] resinato; vin tilsat 1-2% harpiks.

36.1-6 Sml. beskrivelsen af påsken i Athen i EDB: »jeg gik til Hovedkirken, den var pragtfuldt oplyst, aldeles overfyldt med Mennesker; foran Altret stod en Liigkiste af Glas, sammenføjet ved Sølvplader. Kister gjemte friske Roser, de skulde antyde den døde Christus [...] Klokker Ni om Aftenen begyndte en Særgemusik, og Toget tog sin Begyndelse fra Kirken gennem Hovedgaden til Slottet [...] En stor Menneskevrimmel bevægede sig fremad, hver Enkelt festligt klædt, hver, selv de mindste Børn, med et langt, tyndt brændende Lys i Haanden [...] Klokker slog Tolv, og i samme Nu traadte Biskoppen frem og forkyndte: Christus er opstanden [...] Alle Mennesker faldt hinanden om Halsen, kyssedes og jublede: Christus er opstanden! [...] Mænd og unge Karle, hver med sit Lys i Haanden, dansede i en lang Række gennem Byen; Koneerne gjorde Ild paa, slagtede Lam og stegte dem paa Gaden; smaa Børn [...] kyssede hinanden og sagde, som de Ældre: Christus er opstanden!« (198); se også *Dagbøger II* 179f samt *BFA II* 31f).

38.7 *Smidraki*] jvf. *Fenger*: Om det nygræske Folk og Sprog: »Et Utske, som Hyrderne godt kjende og ere meget bange for, kaldes [smidraki]. Det fremstaaer naar man slagter et Faar og skjærer det op, men glemmer at opskjære den indre Mave [koilia] hvori de Urter findes, som Faaret har spist [...] Nogle sige, at det seer ud som en Hund eller Ulv, af hvis Mund der udgaaer Ild« (26). – 14 *Præsterets*] sml. *Fenger*: »En Bonde, som kunde læse [...] blev ved Leilighed ordineret. Fordi han blev Præst, forlod han ingenlunde sine Markarbejder, men liturgerede om Søndagen, og gik bag Plougen om Hverdagen« (57). – 21 *Patras*] nuværende Patrai, by på det nordlige Peloponnes. – *Corfa*] ø i Det ioniske Hav.

22 *vidste*] kunne, forstod, jvf. 39.12.

39.13 *Maltas Fæstningsværker*] anlagt i 1500tallet pga. øens strategisk vigtige beliggenhed, jvf. *Dagbøger II* 149f og EDB 147II. – 13-14 *Ægyptens velsovne Grausteder*] pyramiderne.

40.4 *Fostaneller*] fustanellaen, skørt på den mandlige græske nationaldragt.

42.23 *Brud*] forlovede.